

EPALE фокус: Рано напуштање школе

У јулу се EPALE платформа усмерава на рано напуштање школовања и другу прилику за образовање.

Особе које рано напуштају школу су људи који су напустили школу без завршетка средњег образовања или без стицања квалификације. Они имају већи ризик од незапослености, социјалне искључености и сиромаштва. Постоји много разлога зашто неки млади људи напуштају школу прерано: лични или породични проблеми, потешкоће у учењу, социјални или финансијски проблеми. Други важни чиниоци су школско окружење и односи наставника и ученика.

Пуно се ради у ЕУ како би се спречило и смањило рано напуштање школовања. Државе чланице предузимају кораке за подршку ученицима, породици и наставницима како би промовисали образовни успех за све ученике.

EPALE заједница верује у важност друге прилике за образовање како би полазници добили још једну прилику за стицање квалификације. Погледајте нашу тематску страницу [Школе друге шансе](#) где су заједница и ЕПАЛЕ националне службе за подршку прикупили занимљиве блогове, корисне ресурсе и вести о овој теми (садржај се разликује у зависности од језика који изаберете).

Садржај:

- Одрасли који рано напуштају школовање и друга шанса за образовање
- Премошћавање јаза у кредибилитету: Потреба за стратегијом “убедљивог рада на терену” ради укључивања одраслих који су рано прекинули школовање
- Функционална писменост и рано прекинуто школовање
- Друга шанса за школовање: тусторство као подстицај учењу језика

ОДРАСЛИ КОЈИ РАНО НАПУШТАЈУ ШКОЛОВАЊЕ И ДРУГА ШАНСА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ

Придружите се EPALЕ заједници која броји више од 28 000 стручњака за образовање одраслих како бисте оцењивали, коментарисали и дали свој допринос!

Драге EPALЕ колеге,
Главна тема EPALЕ платформе у јулу су **одрасли који рано напуштају школу и друга шанса за образовање**. Промовисали смо улогу школа друге шансе у пружању ученицима још једну прилику за стицање квалификација, побољшање квалитета њиховог живота и интеграције у друштво. EPALЕ заједница и национални тимови за подршку

објавили су низ инспиративних студија случаја, чланака, извештаја и других ресурса, које можете да пронађете на нашој тематској страници **Школе за другу шансу**.

Погледајте скраћени приказ садржаја на EPALЕ платформи у јулу, који је припремио тематски координатор **Andrew McCoshan**. (енглески језик)

БЛОГ ЧЛАНЦИ

Превазилажење недостатка кредибилитета: потреба за стратегијом за позитиван досег и укључивање одраслих особа који су рано напустили школовање (доступно на енглеском, шпанском, француском, италијанском и португалском језику)

Paul Downes, директор Центра за образовне недостатке на Универзитету Даблин Сити, утврдио је где постоје празнине у одређивању за одрасле полазнике који су рано напустили школовање и посебно је нагласио важност асертивног приступа.

Социјални ризици повезани са програмима учења заснованог на раду (енглески језик, француски језик)

Тематски координатор **Simon Broek** говорио је о ризицима програма учења заснованог на раду за одрасле ученике који рано напуштају школовање и друге рањиве групе.

Борба против функционалне неписмености школа друге шансе - пример из Србије (енглески језик)

Асистент и студент на докторату у Београду, **Aleksandar Bulajić**, поделио је инспиративну причу о томе како Србија решава функционалну неписменост одраслих кроз другу могућност за

образовање.

Функционална писменост и рано напуштање школовања (енглески језик)

Једна од последица раног напуштања школе јесте да млади људи напуштају школу без функционалне писмености. У овом посту на блогу тематски координатор **David Mallows** испитао је штато значи и зашто је то важно.

ВЕСТИ ИЗ ЦЕЛЕ ЕВРОПЕ

Много тога се догодило у јулу у области образовања одраслих широм Европе:

- Данско Министарство образовања објавило је да нуди финансијску подршку за пројекте у којима ће се производити дигитални наставни материјали, алати и курсеви (дански језик).

- Министарство образовања и запошљавања најавило је да ће покренути програм образовања одраслих за курсеви основних вештина и страних језика (енглески језик, малтешки језик).

- У међувремену у Литванији, Министарство

образовања заједно са Центром за квалификације и развој стручног образовања посетило је 10 општина како би увели разне електронске платформе релевантне за учење одраслих (литвански језик).

Придружите се!

Не заборавите да се региструјете на EPALЕ како бисте могли да поделите своје мишљење о овим објавама. Региструјте се и постаните део заједнице која броји више од 20 000 стручњака у области образовања одраслих.

**ПРЕМОШЋАВАЊЕ ЈАЗА У КРЕДИБИЛИТЕТУ:
ПОТРЕБА ЗА СТРАТЕГИЈОМ “УБЕДЉИВОГ
РАДА НА ТЕРЕНУ” РАДИ УКЉУЧИВАЊА
ОДРАСЛИХ КОЈИ СУ РАНО ПРЕКИНУЛИ
ШКОЛОВАЊЕ**

**Блог чланак је преузет са платформе. Аутор је
Andrew McCoshan**

Paul Downes, директор Центра за образовну неједнакост на Градском универзитету у Дублину, идентификује где су празнине у пружању услуга одраслим особама које су рано прекинуле школовање и залаже се за убедљив приступ.

Потребно је да се доведе у питање кредибилитет многих приступа допирања до маргинализованих група у Европи, укључујући одрасле који су рано прекинули школовање. Повремено се чини да се интервенције заснивају на идеји да су леци, вебсајтови, постери и други облици информисања довољни да се допре до “тешко доступних” група. Оно што је имплицитно у овој терминологији је да када се овим приступима заснованим на информисању не допре до маргинализованих група, оне постају незаинтересоване и тешко их је досећи. Међутим, морамо довести у питање сам комуникативни приступ, а не кривити појединце што нису очарани таквим “информацијама”.

**ПОТРЕБНО НАМ ЈЕ ВИШЕ ОД
ИНФОРМАТИВНИХ КАМПАЊА**

Постоји велики јаз између информисања и повратка у школу. Потребне су стратегије за рад на терену којима би се овај јаз премостио, а одрасле особе које су рано прекинуле школовање поново укључиле. Многе особе које рано напусте школу имају велико неповерење у образовни систем (а можда и у друштво) који их је изневерио. Њихова сећања на школу могу бити болна, било због сукоба са наставницима који су допринели њиховом отуђењу од система, било кроз искуство неуспеха или малтретирања у школи.

Примарни циљ рада на терену треба да буде јачање поверења - поверења између особе која је рано напустила школу и система, поверења у снаге и способности те особе, поверења да ће према њему као према појединцу заиста постојати флексибилнији, одговорнији образовни систем ако настави формално образовање.

Школа све више, баш као и раније, не представља примамљиви избор на менију многих који су рано напустили образовни систем.

**ТРИ КЉУЧНА ПИТАЊА КОЈА МОРАМО
ПОСТАВИТИ**

Комуникативни приступ заснован на информисању фокусира се на питање шта. Међутим, потребно је да се фокусирамо на питања где, како и ко:

- Питање **где** односи се на место из којег долази особа која рано прекине школовање.
- Питање **како** односи се на начин на који се

комуницира са том особом.

- Питање **ко** односи се не само на специфичне потребе особе до које се жели допрети, већ и особе која комуницира са њом.

Неки приступи у Европи показују разумевање за питање где, кроз препознавање потребе за заједничким приступом на терену. Услуге се пружају на лако доступним и културолошки познатим местима која омогућавају да се допре до особа на маргинама друштва. Овакав заједнички приступ на терену препознаје значај локације и места где особа има осећај припадности. Центри за целоживотно учење у заједници нуде један такав модел заједничког рада на терену ради укључивања оних чије потребе нису испуњене у школском систему (линк је екстерни).

Нагласак на питању како које представља део приступа на терену, поклања пажњу процесу дијалога између особе која рано прекине школовање и запослених у “систему”. Док приступи ослоњени на информисање претпостављају једносмерни, усмерени ток информација од система ка пасивном појединцу, процес дијалога је двосмеран. Приступ мора бити персоналан, релациони, контекстуалан и прагматичан. Релациони приступ на терену захтева дијалог са појединцима и групама. Он се заснива на причама и свету значења појединаца до којих се жели допрети. Дискусија захтева разумевање како би обновљено укључивање у образовни систем могло да задовољи потребе појединца, његове животне околности и помогло му у превазилажењу препрека ка евентуалном поновном повратку у школу те особе. Порука о предностима поновног укључивања у школовање често добија кредибилитет преко усмене препоруке пријатеља и вршњака из маргинализованих заједница.

Овај приступ се све више потврђује и у случају приступа високом образовању.

**ХАЈДЕ ДА СЕ ФОКУСИРАМО НА ПИТАЊЕ “КО”,
ПОСЕБНО ОДРАСЛИ СТАРИЈИ ОД 24 ГОДИНЕ**

Главна карактеристика многих приступа која се превиђа приликом укључивања маргинализованих особа које рано напусте систем јесте питање ко - ко је особа која комуницира са особом која рано прекине школовање? Да ли ова особа дели културолошки афинитет према особи која је рано напустила школу? Да ли живе на истом локалитету, да ли имају заједничку етничку припадност, друштвену класу и/или религију? По ком основу ће људи које је можда школски систем много пута или увек изневерио веровати овом човеку? У Европи постоје изоловани примери осетљивости на питање “ко” при раду на терену. На пример, шведски пројекат, Unga in, који се сада примењује у пројекту LEKSOMP (link је екстерни) запослио је посреднике на терену који су били истог етничког порекла као и особе које су покушали да укључе у радне и образовне иницијативе. Слично томе, посредници у раду са Ромима у општини Софија (Бугарска) често су и сами из ромске заједнице.

Друга димензија питања “ко” има у позадини главни циљ ЕУ до 2020. године, а то је смањење броја особа које рано прекину школовање на

10% широм ЕУ. Овај главни циљ је фокусиран на старосну групу од 18-24 година. Овим се, на нивоу ЕУ, покреће питање стратешког јаза у фокусирању на укључивање особа старијих од 24 године које су рано прекинуле школовање. Приступ бављењу њиховим потребама може бити другачији у односу на приступ бављења потребама особа млађих од 25 година.

Особе које су раније напустиле школу нису хомогена група. У документима политике ЕУ постоји изузетно и доследно признавање значаја целоживотног учења и образовања одраслих, као и неформалног образовања. Оно што је мање јасно је начин на који ће се стратешка визија ЕУ бавити различитим потребама старијих од 25 година који су прекинули школовање без основног образовног нивоа ради активног учешћа у друштву.

Образовне услуге би требало снажније да се фокусирају и на подршку менталном здрављу и спречавању злоупотребе супстанци одраслих особа осетљивих на маргинализацију; при томе, центри за целоживотно учење у заједници који се баве питањима везаним за укључивање одраслих који су раније напустили школу могу захтевати јачу интеграцију са мултидисциплинарним здравственим службама, по принципу модела "све на једном месту" на заједничкој локацији.

МОДЕЛ ЗА РЕШАВАЊЕ КЉУЧНИХ ПИТАЊА

Одговор на питања где, како и ко захтева убедљив модел информисања ради укључивања одраслих који широм Европе раније прекину школовање, модел који је релациони, лицем у лице и усредсређен на потребе појединца. Овај убедљив приступ не само да се бави претходно образложеним питањима где, како и ко, већ у раду на терену са особама на маргинама друштва усваја индивидуални, проактивни приступ. У суштини, тај приступ започиње на месту одакле је појединац и усредсређен је на потребе конкретног човека.

Примери кључних питања која нека организација треба да уврсти у стратешки модел убедљивог приступа су следећи:

- Да ли посебно планирате сате на терену да бисте задовољили потребе циљне групе? Да/Не
- Да ли је ваша организација експлицитно усвојила принцип укључивања у своју стратегију на терену, тј. да ли услуга мора бити прилагођена упознавању са клијентом и његовом охрабривању да се укључи? Да/Не
- Да ли запослени у вашој организацији предузимају кораке да процене зашто клијент можда није у могућности да се укључи у услугу на терену и прилагоде услугу како би превазишли ове изазове? Да/Не
- Да ли имате протокол за процену разлога зашто клијент можда није у могућности да се укључи у теренску услугу? Да/Не
- Да ли примењујете процес прилагођавања

услуге када клијент можда није у могућности да се укључи у теренску услугу? Да/Не

Препреку не представља информативни јаз, већ јаз у стратегијама и начинима комуницирања. Не можемо узети здраво за готово да су организације вољне да прошире своје стратегије на терену или да су свесне потребе да то учине. Приступ на терену не сме се свести на реторику или слогане. Организације морају јасно да увиде адекватност питања где, како и ко као део проактивне, убедљиве стратегије информисања.

Paul Downes је директор Центра за образовну неједнакост, виши предавач на Катедри за образовање (Психологија) на Факултету светог Патрика, Градски универзитет у Даблину, члан Координационог одбора Мреже експерата Европске комисије о социјалним аспектима образовања и обуке (NESET II) (2015).

ФУНКЦИОНАЛНА ПИСМЕНОСТ И РАНО ПРЕКИНУТО ШКОЛОВАЊЕ

Блог чланак је преузет са EPALE платформе. Аутор је David Mallows

Једна од последица раног прекинутог школовања може бити та да млади људи напусте школу без функционалне писмености. На овом блогу David Mallows разматра значење и важност тог питања.

Овог месеца EPALE се фокусира на рано прекинуто школовање. Већина дискусија вероватно ће се односити на разлоге због којих толико младих људи не заврши средње образовање. Међутим, на овом блогу не желим да причам о узроцима раног прекидања школовања или да дискутујем

о могућим стратегијама којима би школе могле да смање број деце која не заврше образовање. Ово је EPALE, тако да мој фокус није на деци у школама, већ на младим људима који излазе из наших школа да би заузели своје место у друштву одраслих и вероватне последице које трпе због раног прекинутог школовања, као и последице по образовање одраслих.

ФУНКЦИОНАЛНА ПИСМЕНОСТ ЈЕ КОНТЕКСТУАЛНА

Многи млади људи напусте школу пре него што развију вештине писмености које су им потребне да би у потпуности учествовали у друштву. Функционална неписменост, за разлику од неписмености, може бити тешко уочљива. Дешифровање и читање текста наглас може бити ментално толико захтевно за појединца да он или она немају капацитета да разумеју значење текста. То значи да неко може добро да прочита текст, али да и даље не може да разуме оно што је прочитао нити да извуче његово значење. Према томе, људи који нису функционално писмени често могу бити прилично невидљиви у нашим друштвима. Они често успевају у томе, понекад чак и просперирају, али њихово лоше читање и писање представљају ограничење за њихово ангажовање у свету око њих.

Овде је важно направити разлику између неписмености - потпуне немогућности читања и писања и функционалне неписмености - способности да се чита и пише, али не довољно добро да би се испунили захтеви свакодневног живота. Унеско сматра да је особа функционално писмена ако "може да се укључи у све активности у којима је писменост неопходна да би особа функционисала у својој групи или заједници, као и ако може да настави да користи читање, писање и рачунање за сопствени развој и развој своје заједнице". Ова дефиниција садржи у себи признање да писменост није универзални скуп вештина који је независан од друштвеног контекста употребе. Напротив, писменост је веома контекстуална - читање и писање које нам је потребно (или које желимо) зависи од нашег друштвеног и професионалног окружења.

ПРОМЕНА ЗАХТЕВА У ПОГЛЕДУ ПИСМЕНОСТИ

Када говоримо о особама које су рано прекинуле школовање, мислимо на младе људе изнад узраста обавезног школовања који нису стекли средње образовање. Многим одраслим особама у Европи доступна је друга шанса да се образују како би компензовали своје рано напуштање школе.

Такви програми им омогућавају да се баве својим вештинама писмености и стекну квалификације

једнаке онима које су пропустили. Међутим, реалност је да је у већини европских земаља већина ових људи вероватно прекинула школовање много година пре, због чега су школске квалификације сада од мале важности за њих, док захтеви у погледу њихове писмености могу бити врло различити у односу на захтеве који се постављају школској деци.

Функционално неписмени одрасли вероватно имају стратегије које им омогућавају да се сналазе у свакодневном животу. Ово могу бити стратегије избегавања, када одрасле особе налазе начина да се не баве писаним текстом ("Бојим се да сам заборавио наочаре"). Вероватно ће то учинити да не би морали да признају да се боре да схвате значење и одговоре на одговарајући начин. Функционално неписмени одрасли могу имати и стратегије сарадње са осталима. У том случају, функционално неписмена одрасла особа може понудити друге вештине у замену за подршку у писмености ("Ви попуните обрасце, а ја ћу истоварити комби").

Као што је претходно наведено, ово је блог о рано прекинутом школовању из перспективе одраслих и односи се на одрасле који су рано напустили школу и, за последицу, сада немају вештине и знање који се захтевају од њих. Међутим, не треба заборавити да функционална неписменост није само последица раног напуштања школе; она је често и главни узрок. Већина образовних система једноставно претпоставља да су деца стекла одређени степен функционалне писмености након завршеног стандардног периода почетног учења писмености. Потребно је да школе наставе да се фокусирају на писменост након периода почетног учења. Захтеви у погледу писмености које постављају различити предмети који се уче

често су сложени и за ученике који настоје да их остваре, тешко их схватајући и испуњавајући. Требало би да радимо на томе да се обезбеди да сва деца, до тренутка када заврше обавезно школовање, постигну ниво функционалне писмености.

ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ И ФУНКЦИОНАЛНА ПИСМЕНОСТ

Према томе, у погледу образовања одраслих, када откријемо да је неки ученик рано прекинуо школовање, треба пажљиво да размотримо његову писменост, првенствено сагледавајући шта је то што је потребно да ради са својом писменошћу, али је од подједнаке важности и да истражимо заједно са њим шта је то што би волео да ради. У којим доменима особа мора бити функционално писмена и у којим областима би желела да буде функционално писмена. Неки ученици који рано прекину школовање могу напредовати као одрасли, наставити да буду успешни у својим изабраним областима и да као одрасли стекну вештине писмености које су им потребне. Међутим, другима, недовољна писменост може бити главна препрека ка испуњавању њиховог истинског потенцијала, стога је ангажовање на образовању одраслих можда неопходно.

David Mallows има 30 година искуства у образовању одраслих као наставник, тренер наставник, менаџер и истраживач. Био је директор истраживања у Националном истраживачком и развојном центру за писменост и математичке писмености одраслих (NRDC) на УЦЛ Институту за образовање у Лондону и тренутно представља Европску мрежу основних вештина на EPALЕ платформи као тематски координатор за животне вештине.

ДРУГА ШАНСА ЗА ШКОЛОВАЊЕ: ТУТОРСТВО КАО ПОДСТИЦАЈ УЧЕЊУ ЈЕЗИКА

Блог чланак је преузет са EPALЕ платформе. Аутор је Olivier Ferron

Школа за другу шансу у Туру (долина Лоаре, Француска) прима младе одрасле особе (од 18 до 30 година) без икаквих диплома које су напустиле образовни систем више од годину дана раније. Циљ ове школе је израда професионалног пројекта, стицање основних вештина или проналажење обука за стицање квалификације. Усредсређена је на одрживи приступ запошљавању.

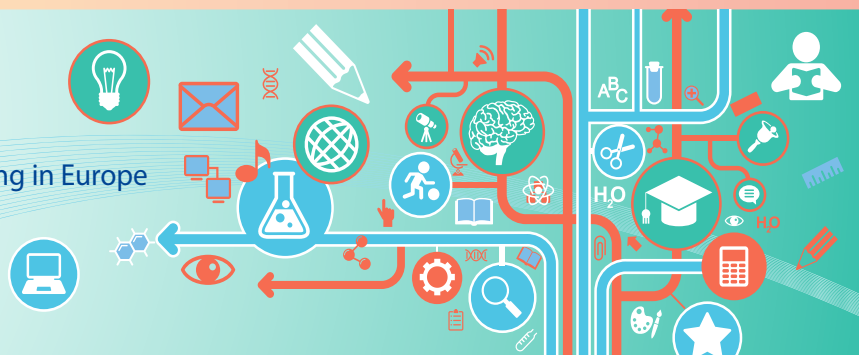
Предвиђено је поновно учење основа енглеске граматике и речника, а час енглеског језика представља важан моменат за младе одрасле особе у тој школи. Ово нема никакве везе са предавањем. Више означава низ забавних активности које се углавном заснивају на усменој пракси. Оне омогућавају да се демистификује однос између младих људи и језика. "Полазници обуке" (назив који се даје младима на обуци у оквиру Е2С) често немају самопоуздање. Тренер (по имену Соуад) ипак покушава да их наведе да премосте страх од говора у јавности. Циљ је да се ове вештине касније примене у професионалној области.

Вредност група полазника лежи у њиховим

EPALE

ePlatform for Adult Learning in Europe

појединачним путевима и искуствима. Свака од њихових животна прича, искуство, идентитет могу бити драгоцени осталима. Такав је случај са Маршом која је трилингвална (португалски, енглески и француски) и Жоел који је билингвална (енглески и француски). Једна је Португалка, а друга Карибљанка. Већ годинама вежбају енглески. Оне су као “мотори” групе. Због тога се тренер може ослонити на њихово добро владање енглеским језиком, да би другим полазницима помагао у њиховим активностима.

Тренер зна да ће моћи да рачуна на ова два полазника да започну причу. С обзиром на то да су сигурније у употреби језика лако наведу групу да прича.

“Упутства су јасна, ми помажемо другим полазницима да формулишу реченице, сами се исправљају када направе грешке и ми не дајемо одговоре уместо њих”, каже Жоел. Тренер подстиче туторство унутар своје групе, формирајући парове са снажнијим и слабијим елементом. “То вуче остале да се попну на вишу раван”, признаје Соуад, али је важно разумети да полазник не замењује тренера. Ова пракса је потпуно идентична туторству које се нарочито среће у компанијама.

Тако, када дође тренутак организовања мале игре загонетки ради откривања познатог лика, Марша

притиче у помоћ својим колегама у разради питања. Туторство долази природним путем. Нема филтера, нема осећаја односа учитељ-ученик, већ влада права усклађеност између татора и “туторисаног”. Туторство има смисла када говоримо о хетерогеној групи са неколико полазника који не владају довољно француским и енглеским језиком. Марша је стигла у Француску у децембру 2015. године и признаје да не говори “баш добар француски”. Њена највећа потешкоћа је француска граматика. Француски је “тежак језик” и она жели да разуме начин на који језик функционише да би могла правилно да употребљава коњугацију. Марша тренутно упија француске изразе, а њене колеге најчешће енглеске изразе.

Да закључимо, два ученика гласно изјављују: “Сви напредујемо истовремено.” Затим, полазници улазе у добитну везу. Свако добија од приче, искуства и идентитета другог. Међусобно инспирисање им омогућава да заједнички расту. Туторство постаје стуб солидарности и изградње свих вештина. Школа је посебно заинтересована за одбрану ових вредности. Оне се могу свакодневно примењивати на особе и њихову будућност на послу.

<http://www.e2c-tours.org/>

**EPALE национални тим за подршку
Фондација Темпус
Руже Јовановић 27а
11 000 Београд, +381 11 33 42 430**

EPALE

Erasmus+

Ovaj projekat se finansira sredstvima EU

Ovaj dokument je finansiran sredstvima Evropske unije. Publikacija odražava samo stanovišta autora i ni pod kojim uslovima se Evropska unija ili njene in-
stitucije ne mogu smatrati odgovornima za sadržinu dokumenta